

تحقیق هفته

شماره: 410

(از 10 سرطان الی 16 سرطان 1402 هـ ش)

پایان شورش نظامی در روسیه؛ پهلوهای پنهان و پیامدهای آن

این نشریه هفته‌وار، تحلیل رویدادهای مهم سیاسی، اقتصادی، امنیتی و اجتماعی افغانستان و منطقه است که به زبان‌های پشتو، دری، انگلیسی و عربی توسط مرکز مطالعات استراتژیک و منطقوی تهیه و نشر می‌گردد.

آنچه درین شماره می خوانید:

- پایان شورش نظامی در روسیه؛ پهلوهای پنهان و پیامدهای آن 3
- مقدمه 3
- گروه واگنر چیست و توسط کی تأسیس شده است؟ 4
- دلایل شورش نظامی گروه واگنر علیه نظامیان روسی 4
- چرا شورش گروه واگنر به این ساده گی پایان یافت؟ 5
- پیامدهای برگرفته از شورش نظامی گروه واگنر 7
- پیامدهای داخلی روسیه 7
- پیامدهای مرتبط به میدان جنگ و آینده آن با اوکراین 8
- نتیجه 8
- مراجع 9

پایان شورش نظامی در روسیه؛ پهلوهای پنهان و پیامدهای آن

مقدمه

با گذشت حدود یک‌ونیم سال شبهه نظامیان گروه واگنر در همسنگری با نیروهای ارتش روسی برای یک هدف مشترک (پیروزی روسیه - شکست اوکراین) در خط نبرد علیه نیروهای اوکراینی جنگیدند. اما اینک نظر به ادعای رئیس شرکت امنیتی خصوصی واگنر، یوگنی پریگوژین، هنگامیکه مدعی شد که وزارت دفاع و رئیس ستاد ارتش روسیه ضمن این که نیروهای مربوط به این شرکت را حمایت درست تسلیحاتی نمی‌کردند، حتی به مقر نیروهای این گروه موشک فیر نموده‌اند. و او خطاب به فرماندهی ارتش روسیه گفت: " آن‌ها به طرز خائنه‌ای ما را فریب دادند و به ما خیانت کردند. " 1

رهبر گروه واگنر به تاریخ 24 جون سال جاری میلادی نیروهایش را از میدان نبرد با اوکراین عقب کشیده خود را به مقر فرماندهی روسیه علیه اوکراین رسانیدند. جنگجویان این گروه بامداد شنبه وارد " روستوف " شده و اماکن نظامی موجود در این شهر را به تصرف خود در آوردند. رهبر این گروه با انتشار پیام‌های صوتی مدعی شد برای اجرای عدالت و پایان بخشیدن به فساد و دروغ در رأس فرماندهی ارتش روسیه وارد عمل شده و هیچ چیزی جلودارش نخواهد بود. او با سوق دادن قطار بزرگ نظامی به ظرفیت 5 هزار نفری وابسطه به گروه واگنر به سوی مسکو پایتخت روسیه اعلام داشت که 25 هزار نیروی این گروه آماده‌اند تا برای عدالت و مردم روسیه بمیرند. از سوی دیگر ولادیمیر پوتین رئیس جمهور روسیه عمل پریگوژین را خیانت تلقی نموده اقدام او را به وارد کردن خنجر از پشت تشبیه نمود. همچنین اعلان کمیته ضد تروریسم را تشکیل و اقدام گروه واگنر را یک اقدام تروریستی عنوان و عاملین آن را به جزای سنگین وعید نمود. 2

با این حال با گذشت کمتر از 24 ساعت از عصیان، یوگنی پریگوژین فرمانده ارشد گروه واگنر در پی توافق با میانجیگری رئیس جمهور بیلاروس الکسندر لوکاشنکو، به نیروهای خود دستور داد تا از ادامه مسیر به سمت مسکو خود داری نموده به مقر اصلی خود بر گردند و او دلیل این عقب‌گرد را جلوگیری از " خون ریزی " و وقوع جنگ داخلی در روسیه عنوان کرد. در حالیکه پس از سوق‌دهی نیروهای واگنر به سوی پایتخت سربازان این گروه تا 200 کیلومتری مسکو رسیده بودند. اما به دستور رهبر این گروه دوباره به مقر اصلی خود برگشتند.

در این نوشته چیستی و کیستی گروه واگنر، دلائل شورش نظامی گروه واگنر علیه نظامیان روسی، چرایی پایان یابی شورش نظامی واگنر به این ساده گی و اخیراً اینکه پیامدهای برگرفته از شورش گروه واگنر چه خواهد بود؟ موضوعاتی هستند که به بحث گرفته خواهند شد.

گروه واگنر چیست و توسط کی تأسیس شده است؟

گروه واگنر یک شبه نظامی یا شرکت خصوصی با وابستگی غیرمستقیم به ارتش روسیه است که با استخدام داوطلب در جنگ‌های نیابتی شرکت می‌کنند. و به نقل از بی بی سی از قول تریسی جرمن استاد امنیت و مناقشه‌ها در دانشگاه کینگز کالج لندن، این گروه برای اولین بار در جریان الحاق کریمه به روسیه در سال 2014 میلادی وارد عمل شده است. گفته می‌شود این گروه توسط کریملین ایجاد شده و به عنوان بخش مخفی ارتش روسیه ایفای نقش می‌نماید. بر این اساس ولادیمیر پوتین مسؤولیت این گروه را به یکی از نزدیک‌ترین افراد به خودش، یوگنی پریگوژین که به "آشپز پوتین" مشهور می‌باشد، سپرده است. 3

این گروه در سال 2015 میلادی در سوریه در کنار نیروهای طرفدار دولت جنگیده و از میادین نفتی محافظت کرده است. و در سال 2016 در لیبی به حمایت از نیروهای وفادار به ژنرال خلیفه حفتر فعالیت نموده و در سال 2017 برای محافظت از معادن الماس به جمهوری افریقای مرکزی دعوت شده و همچنین گزارش شده است که در سودان جهت محافظت از معادن طلا نیز فعالیت نموده است. اخیراً به حمایت از ارتش روسیه علیه اوکراین نقش بارز داشته و تصرف شهرهای "باخموت" و "سولدار" اوکراین را دستاورد این گروه در جنگ روسیه علیه اوکراین می‌گویند. از سوی دیگر این گروه به اتهام ارتکاب جنایت‌های فراوان جنگی و نقض حقوق بشری از سوی ایالات متحده آمریکا و اتحادیه‌ی اروپا مورد تحریم قرار گرفته است. 3

قابل ذکر است که شورش نظامی این گروه به رهبری یوگنی پریگوژین علیه ارتش روسیه نخستین اقدام یا شورش نظامی در برابر ولادیمیر پوتین پس از قدرت بیش از دو دهه‌ی آن در روسیه می‌باشد.

دلایل شورش نظامی گروه واگنر علیه نظامیان روسی

به صورت کلی سه دلیل می‌توان برای شورش گروه واگنر ارائه کرد:

دلیل اول بر می‌گردد به اتهام‌هایی که رهبر گروه واگنر به وزیر دفاع روسیه وارد کرده است. از چند ماه به این سو رهبر گروه واگنر، یوگنی پریگوژنی وزیر دفاع و رئیس ستاد ارتش روسیه را متهم به خیانت نموده، ادعا می‌کرد از پیش‌تیبانی نیروهایش امتناع می‌کنند. بدین سبب گفته شده تعداد زیادی از نیروهای این گروه در جنگ با اوکراین کشته شده‌اند. و اخیراً در اتهامات شدیدتری ارتش را به موشک باران پایگاه نیروهای خود در خاک اوکراین متهم نموده است. پریگوژنی گفته است بخشی از نیروهای او در نتیجه این موشک پراگنی‌ها کشته شده‌اند. و بنابر همین عملکرد وزیر دفاع و رئیس ستاد ارتش را به خیانت متهم نموده نیروهایش را از اوکراین جهت انتقام از این دو مقام نظامی کشور به روسیه سوق داده است. هرچند رهبر گروه واگنر مدعی است که تصمیم کودتا نداشته بلکه قصد دارد خائنین را به سزای اعمال شان برساند. 4

دلیل دوم اینست که پریگوژین قبل از اینکه گروه شبه نظامی واگنر را تأسیس کند، رشته رستورانتهای مجللی را در سنپترزبورگ راه اندازی کرد و به محلی برای رفت و آمد قدرتمندان و نخبگان شهرهای بزرگ و تأثیر گذار روسیه پس از فروپاشی شوروی تبدیل شد. هرازگاهی که رهبران و سران جهانی به کرملین دعوت می شدند، ضیافت های کاخ سرخ بر اساس قرارداد با شرکت یوگنی پریگوژین برگزار می شد. او همچنین با وزارت دفاع روسیه برای ارائه خوراک و پذیرایی در ارتش درآمدی سرشار را نصیب شد. اما وقتی که سرگئی شویگو یار وفادار رئیس جمهور پوتین به وزارت دفاع منصوب شد، به قرار داد پرسود پریگوژین در وزارت دفاع کشور پایان داد. 5

بنابراین چنین به نظر می رسد که پیشینهی اختلافات یوگنی پریگوژین، رئیس شبهه نظامیان واگنر و سرگئی شویگو وزیر دفاع روسیه به یک دهه قبل، سال 2012 میلادی بر می گردد. و چنان می نماید که کینه های کهنه میان این دو سابقه دار کرملین (افراد نزدیک به ولادمیر پوتین)، باعث شده است که رویداد جدیدی که می توانست روسیه را وارد یک بحران تمام عیار و جنگ داخلی تباه گر، شبیه قیام بلشویکی سال 1917 میلادی بسازد.

دلیل سوم نظر به گزارش واشنگتن پست یکی از اصلی ترین دلایل پریگوژین برای شورش، دستور وزارت دفاع روسیه به تاریخ دهم جون سال جاری در زمینه لزوم امضای قرار داد با این وزارتخانه از سوی همه گروه های نظامی داوطلب در جنگ اوکراین بوده است. از سوی هم گفته می شود هرچند در بیانیهی وزارت دفاع روسیه مستقیماً از ارتش خصوصی واگنر نامبرده نشده بود، اما چنین به نظر می رسد یکی از اهداف صدور این بیانیه، قرار گرفتن گروه واگنر تحت لوای ارتش روسیه بوده است. 6

اینکه ولادمیر پوتین از کهنه کینه های این دو فرمانده نظامی بی خبر بوده و یا خیر؟ اینکه چرا اظهارات اختلاف آمیز چند ماهه ای این دو فرمانده بزرگ نظامی را نادیده گرفته است؟ و بر بنیاد گزارش ها از سوی رسانه های غربی تیم اطلاعاتی آمریکا شورش گروه واگنر را پیش بینی کرده و اینکه چرا شورش مسلحانه گروه واگنر از سوی استخبارات روسیه پیش بینی نشده و جهت خنثا سازی آن تصمیمی اتخاذ نشده است؟ سوالاتی می باشند که امید می رود در آینده ها به آن جوابی قناعت بخش یافت گردد .

چرا شورش گروه واگنر به این ساده گی پایان یافت؟

با آنکه اقدام گروه واگنر در شبکه های رسانه ای حیثیت کودتای نظامی را به خود گرفته بود اما رهبری گروه واگنر نسبت به اینکه این اقدام یک کودتای نظامی باشد نفی کرده و دلیل شورش شان را برپایی عدالت جهت جلوگیری از خون ریزی سربازان کشور و به کیفر رسانیدن وزیردفاع و فرمانده ارتش تلقی نموده است. ولی با آنهم این عمل از سوی کاخ کریملین خیانت توصیف شده، این عمل باعث شد چندین شهر حالت نظامی را بر خود بگیرد. از طرفی نظر به پیشینهی کودتا در سراسر جهان؛ ضرورت است بر اقدام هر کودتایی

عاملین آن باید طرفداری یکی از قوه‌های نظامی (وزارت دفاع- فرماندهی ارتش - استخبارات) را با خود داشته باشد. اما این شورش نظامی از طرف گروه واگنر نه تنها اینکه هیچ یک از این جناح‌های نظامی را در خود نداشت بلکه دلیل شورش خود را جهت به کیفر رساندن نظامیان ارشد خصوصا (وزیر دفاع و رئیس ستاد ارتش) عنوان نموده بود. 7

از طرف دیگر امید می‌رفت در همسویی گروه واگنر و تصرف برخی اماکن نظامی و شهرها از سوی این گروه مخالفین ولادیمیر پوتین به حمایت از این شورش نظامی می‌پرداختند اما با گذشت 24 ساعت از اقدام نظامی این گروه هیچ جناحی نظامی و یا ملکی رسماً اعلام حمایت نکردند. هرچند ولادیمیر پوتین در بیانیه خود خلق روس را مورد خطاب قرار داده عمل گروه واگنر را خیانت ملی توصیف نموده بود، و توقع می‌رفت مردم روسیه عکس العمل هواداران اردوغان رئیس جمهور ترکیه در سال 2016 میلادی هنگامیکه علیه دولت اردوغان کودتای نظامی شده بود، از خود بروز داده علیه شورش گروه واگنر قرار می‌گرفتند؛ اما چنین نشد.

از سوی دیگر کشورهای همسایه و منطقه نیز نه تنها اینکه از عکس العمل مثبتی نسبت به یک چنین اقدامی نشان ندادند، بلکه برخی از کشورها چون چین به رهبری رمضان قدیروف برای حمایت از نظام روسی به رهبری ولادیمیر پوتین اعلام حمایت نموده و به گفته‌ی برخی رسانه‌ها نیروهای خود را به جنگ علیه گروه واگنر سوق داده بود. سخن دیگر اینکه گزارش‌های اخیر می‌رساند که کشورهای غربی از اوکراین خواسته اند تا از پیشروی به خاک روسیه جلوگیری کند. این بدین معناست که کشورهای غربی نخواستند قبل از نتیجه‌ی شورش خود را متهم به دخیل در این قضیه بسازند. و اخیراً اینکه با میانجیگری الکسندر لوکاشنکو، رئیس جمهور بیلاروس و توافق با رئیس گروه واگنر، جهت جلوگیری از جنگ داخلی و خون‌ریزی در روسیه، روی پیش شرط‌های زیر ضمن پیامدهای ممکن که در عناوین بعدی به آن خواهیم پرداخت، شورش نظامی گروه واگنر پایان یافت:

- حذف پرونده‌ی جنائی یوگنی پریگوژین که بعد از این شورش نظامی از سوی رئیس جمهور پوتین بر وی وضع شده بود و ضمانت امنیتی سفر وی به بیلاروس.

- برگشت نیروهای واگنر به مقر نظامی آنها.

- ضمانت امنیتی و عدم پیگرد قانونی به آن‌عده از نیروهای گروه واگنر که در این رویداد شرکت داشتند. 8

بنابراین با توجه به موارد فوق میانجیگری رئیس جمهور بیلاروس با این پیش شرط‌های ضمانتی، فرصت مناسبی بود تا یوگنی پریگوژین در تصمیم خود نسبت به ایستاده گی نظامی در برابر یکی از پنج ارتش بزرگ جهان بازنگری کند.

پیامدهای برگرفته از شورش نظامی گروه واگنر

هرچند از آنچه که نسبت به وهله‌های اول این شورش با شعارهای رهبر گروه واگنر گمان می‌رفت. با توافق یوگنی پریگوژین با رئیس جمهور بیلاروس جهت جلوگیری از خون‌ریزی پیامدهای ممکن داخلی و منطقه‌ی این شورش را کم اهمیت ساخته ولی با آنهم نمی‌شود تهدیدهای ممکن را نسبت به نظام و نگرانی‌ها را نسبت به رئیس جمهور پوتین و یا نهایتاً تأثیر بر روحیه‌ی نیروهای روسی و نتیجه‌ی این جنگ متجاوزانه را نادیده گرفت. بنابراین پیامدهای برگرفته از شورش گروه واگنر را اینجا در دو سطح مورد بررسی قرار خواهیم داد :

پیامدهای داخلی روسیه

- نظر به اینکه نیروهای گروه واگنر شهر روستوف را بدون هیچ ممانعتی به تصرف در آوردند و صدها کیلومتر را بدون هیچ موانع طی نموده خود را به نواحی مسکو پایتخت روسیه رسانیدند. این سوال خلق می‌شود که مگر هیچ فرمانده وفادار نظامی از ارتش در پایگاه‌های نظامی و مسیر حرکت نیروهای واگنر وجود نداشت تا در برابر این شورش نظامی بایستد؟ پس به این اساس احتمال می‌رود فرماندهان نظامی دیگر، نیز در ارتش روسیه وجود داشته باشند که از سیاست جنگی نظام و یا از فرماندهی نظامی روسیه در جنگ با اوکراین ناراضی هستند. این خود می‌تواند شورش‌های بعدی را در روسیه ممکن و یا این شورش را مقدمه‌ای برای شورش‌های نظامی دیگر در روسیه دانست.

- از آنجا که دولت رئیس جمهور پوتین نتوانست شورش نظامی گروه واگنر را پیش بینی کند و نیروهای اطلاعاتی نتوانستند از انجام آن پرده برداشته قبل از انجام، آن را خنثا بسازند، این می‌تواند دلالت بر ضعف رئیس پوتین و اداره حکومتی آن در برابر ملت و نظام کند.

- آیا شورش نظامی گروه واگنر و دامنه اختلافات یوگنی پریگوژین تا همینجا خواهد بود؟ و هیچ فعالیت شورش گرایانه‌ی دیگر از سوی این رهبر نظامی و نیروهای گروه واگنر که اکثریت آن کهنه سربازان تعلیم دیده هستند، صورت نخواهد گرفت؟ شاید این سوالات موضوعاتی باشند که به رئیس پوتین نگران کننده باشد.

- از سوی دیگر استقبال مردم در شهر روستوف از یوگنی پریگوژین و نیروهای مربوط به او و بدرقه نمودن این رهبر نظامی بیانگر اینست که شهروندان روسیه نیز از جنگ خسته شده‌اند و از هرعاملی که بتواند از خون‌ریزی در جنگ روسیه با اوکراین بکاهد استقبال می‌کنند. و این مورد می‌تواند به بی‌باوری و یا جدائی ملت از دولت در روسیه دلالت کند.

پیامدهای مرتبط به میدان جنگ و آینده آن با اوکراین

هرچند حاکمان روسی مبنی بر شورش گروه واگنر اظهار داشته اند که این شورش در جنگ این کشور با اوکراین تأثیری نخواهد گذاشت، و همچنین با وجود پیگیری‌های جدی این شورش از سوی رسانه‌های غربی، تا کنون این شورش نتوانسته است جز پیشروی‌های اندک در روزهای شورش، دگر تغییرات قابل ملاحظه‌ای را در میدان جنگ به نفع اوکراین به ارمغان آورد. ولی با آن‌هم می‌شود پیامدهای محتمل این شورش بر روسیه را در آینده‌ی جنگ با اوکراین ممکن دانست:

- انفکاک و عقب نشینی 25 هزار نفری نیروهای ویژه‌ی گروه واگنر که تجارب جنگی در میادین مختلف و به صورت بی‌رحمانه تری را داشتند. بدون شک بر روحیه‌ی جنگی طرف‌های درگیر تأثیر خواهد گذاشت و شکست روسیه را در جنگ با اوکراین ممکن تر خواهد ساخت .
- شورش گروه واگنر در روسیه دلالت بر عدم مدیریت درست جنگ از سوی روسیه در برابر اوکراین را داشته نظر به وضعیت کنونی کشور، بیانگر ضعف نظامی روسیه در جنگ با اوکراین می‌باشد.
- شورش نظامی گروه واگنر و واگذاری میدان نبرد به دشمن از سوی این گروه به این معناست! آنچه که روسیه نسبت به پیروزی خود در جنگ با اوکراین فکر می‌کرد نتیجه معکوس گرفته است و دلالت بر این دارد که سربازان زیادی را به پنجه مرگ سپرده است. و اتهام یوگنی پریگوژین نسبت به خیانت فرماندهان نظامی ارتش در به کشته دادن سربازان تأثیرات ناگواری را بر روحیه‌ی جنگی نیروهای روسی خواهد گذاشت.
- اخیراً اینکه با توجه به عدم حمایت شهروندان از نظام حاکم در مقابل شورش گروه واگنر در روسیه و مخالفت‌های بین‌المللی در بیرون از روسیه، پایان یافتن بی‌دست‌آورد جنگ این کشور با اوکراین را حتمی می‌سازد .

نتیجه

در ابتدای جنگ روسیه با اوکراین چنین به نظر می‌آمد که روسیه با رویای تشکیل دوباره اتحاد جماهیر شوروی، بتواند به آسانی اوکراین را تحت تصرف خود در آورد، جغرافیای این کشور را ضمیمه‌ی سرزمین‌های اشغالی خویش نموده مطابق خواست‌های خویش به آن تسلط یابد. اما با گذشت حدود یک‌ونیم سال جنگ دیده می‌شود این جنگ ویرانگر جز خرابی، تلفات نیروی بشری و خلق بحران عظیم در سطح منطقه و سایه‌ی آن بر جهان دست‌آورد دیگری را در پی نداشته است. و حتی نظر به موارد فوق توانسته است در برخی موارد نا رضایتی‌های مردمی و اختلافات نظامی را در میدان نبرد از جانب روس‌ها خلق کند. از سوی هم دوام بیشتر جنگ روسیه با اوکراین ضمن تقابل این کشور در جنگ سرد با امریکا و اتحادیه اروپا نه

تنها اینکه انعکاس دهنده قوت روسیه نبوده، بلکه با افزایش بحران‌ها در پیوند با این جنگ، کشورهای منطقه را نسبت به روسیه بدبین ساخته و باورهای نسبت به روحیه‌ی اشغال‌گرایانه‌ی روسیه را افزایش می‌دهد. بنابراین امید می‌رود که روسیه از حداقل فرصت‌هایی که جنگ این کشور با اوکراین را نقطه پایان می‌بخشد، غنیمت دانسته راه‌های گفتگو برای توصل به یک صلح دائمی را جستجو نماید. **پایان**

مراجع

1. BBC: روسیه فرمانده شبه نظامیان واگنر را به "شورش مسلحانه" متهم کرد، 23 جون 2023، لینک:

<https://www.bbc.com/persian/articles/cw8l9xez9l8o>

2. الجزيرة: قائد فاغنر يعلن سيطرة قواته على منشآت جنوبي روسيا وقواته تتراجع عن السير نحو موسكو، 24 جون 2023، لینک :

<https://www.aljazeera.net/news/2023/6/24/%D8%B9%D8%A7%D8%AC%D9%84-%D9%85%D9%88%D8%A7%D9%82%D8%B9-%D8%B1%D9%88%D8%B3%D9%8A%D8%A9-%D8%A8%D8%B1%D9%8A%D8%BA%D9%88%D8%AC%D9%8A%D9%86-%D9%87%D8%AF%D8%AF>

3. BBC: گروه واگنر، ارتش پنهان روسیه چیست؟ 9 اپریل 2022، لینک :

<https://www.bbc.com/persian/world-features-61037178>

4. الجزيرة: اتهمت الجيش الروسي و توعدته بالانتقام، 24 جون 2023، لینک:

<https://www.aljazeera.net/news/2023/6/24/%D8%A7%D8%AA%D9%87%D9%85%D8%AA-%D8%A7%D9%84%D8%AC%D9%8A%D8%B4-%D8%A7%D9%84%D8%B1%D9%88%D8%B3%D9%8A-%D9%88%D8%AA%D9%88%D8%B9%D8%AF%D8%AA%D9%87-%D8%A8%D8%A7%D9%84%D8%A7%D9%86%D8%AA%D9%82%D8%A7%D9%85>

5. اعتماد: گروه شبه نظامی واگنر چه کسانی هستند و چه کارهایی می‌کنند؟ 24 جون 2023، لینک:

<https://www.etemadonline.com/%D8%A8%D8%AE%D8%B4-%D8%A8%DB%8C%D9%86-%D8%A7%D9%84%D9%85%D9%84%D9%84-17/619226->

%DA%AF%D8%B1%D9%88%D9%87-%D9%88%D8%A7%DA%AF%D9%86%D8%B1-
 %D8%B4%D8%A8%D9%87-%D9%86%D8%B8%D8%A7%D9%85%DB%8C-
 %D8%AC%D9%86%DA%AF-
 %D8%A7%D9%88%DA%A9%D8%B1%D8%A7%DB%8C%D9%86-
 %D8%B1%D9%88%D8%B3%DB%8C%D9%87-%D9%85%D8%B3%DA%A9%D9%88-
 %D8%B4%D8%A8%D9%87-%DA%A9%D9%88%D8%AF%D8%AA%D8%A7

6. خبرگزاری مهر: پشت پرده شورش... 25 جون 2023، لينك :

<https://www.mehrnews.com/news/5819455/%D9%BE%D8%B4%D8%AA-%D9%BE%D8%B1%D8%AF%D9%87-%D8%B4%D9%88%D8%B1%D8%B4-%DB%B2%DB%B4%D8%B3%D8%A7%D8%B9%D8%AA%D9%87-%D9%88%D8%A7%DA%AF%D9%86%D8%B1-%D8%B9%D9%84%DB%8C%D9%87-%D9%BE%D9%88%D8%AA%DB%8C%D9%86-%D8%A7%D8%A8%D9%87%D8%A7%D9%85%D8%A7%D8%AA%DB%8C-%DA%A9%D9%87-%D9%87%D9%86%D9%88%D8%B2-%D9%BE%D8%A7%D8%A8%D8%B1%D8%AC%D8%A7%D8%B3%D8%AA>

7. الجزيرة: اهتمت الجيش الروسي و توعده بالانتقام، 24 جون 2023، لينك :

<https://www.aljazeera.net/news/2023/6/24/%D8%A7%D8%AA%D9%87%D9%85%D8%AA-%D8%A7%D9%84%D8%AC%D9%8A%D8%B4-%D8%A7%D9%84%D8%B1%D9%88%D8%B3%D9%8A-%D9%88%D8%AA%D9%88%D8%B9%D8%AF%D8%AA%D9%87-%D8%A8%D8%A7%D9%84%D8%A7%D9%86%D8%AA%D9%82%D8%A7%D9%85>

8. FARANCE24 TV: الفيديو، لينك :

<https://www.france24.com/ar/%D8%A3%D9%88%D8%B1%D9%88%D8%A8%D8%A7/20230625-%D9%85%D9%82%D8%A7%D8%AA%D9%84%D9%88-%D9%81%D8%A7%D8%BA%D9%86%D8%B1-%D8%A8%D9%8A%D9%84%D8%A7%D8%B1%D9%88%D8%B3%D9%8A%D8%A7-%D8%B7%D8%A8%D8%A7%D8%AE-%D8%A8%D9%88%D8%AA%D9%8A%D9%86-%D9%8A%D9%81%D8%BA%D9%8A%D9%86%D9%8A->

%D8%A8%D8%B1%D9%8A%D8%BA%D9%88%D8%AC%D9%8A%D9%86-
 %D8%B1%D9%88%D8%B3%D9%8A%D8%A7-%D8%AA%D9%85%D8%B1%D8%AF-
 %D8%A7%D9%86%D9%82%D9%84%D8%A7%D8%A8-
 %D8%A7%D9%86%D8%B3%D8%AD%D8%A7%D8%A8-
 %D8%AA%D9%85%D8%B1%D8%AF

مرکز مطالعات استراتژیک و منطقوی یک نهاد مطالعاتی غیردولتی و غیرانتفاعی می‌باشد که در سال ۱۳۸۸ خورشیدی در شهر کابل بنیان نهاده شده است. این مرکز از طریق پژوهش‌های دقیق و بی‌طرفانه خویش به منظور ارزیابی و غنامندی پالیسی‌ها در افغانستان و منطقه فعالیت می‌کند.

ارتباط با ما:

ایمیل: csrskabul@gmail.com info@csrskabul.com

وب سایت: www.csrskabul.net - www.csrskabul.com

 : +93780618000

تماس: +۹۳۷۸۰۶۱۸۰۰۰

www.csrskabul.com

info@csrskabul.com